

Előszó.

Sok mondatott még több iratott az zsidó emáncipáció ellen s mellette; de mivel az emáncipáció elleni még igaz okai is a láthatólagos gyűlölet bélyegét viselvén, könnyű volt a szabadelvűségnek azokat semmisíteni, de velük a jó érveket is megdönteni, vagy legalább a gyűlölet gyanujába hozni*). Az én tollamat nem a gyűlölet, hanem az izraelita testvéreimhez való szeretet, valóságos hit iránti buzgó igazság vezet. Ezen kötelesek kényszeritenek a jelenkori zsidóság hittelenség veszedelmes voltát felfedezni. Ezen mód az egyenes út veszélyes lelki betegsége gyógyulására az alkalmas gyógyszert felismerni!

Minthogy magamat az olvasó előtt mint orthodox izraelitát bemutatám hitvallásommal is megismertetni szükségesnek tartom. Mint ember az isteni hit legbuzgóbbja, és mint izraelita a legszabadelvűebb vagyok; de hitvallási buzgóságomnak nem szabad, hogy emberiségemet túlszárnyalja, s szabadelvűségemnek nem engedem, hogy izraelita nemzetiségemet elnyelje. Mindegyiknek határozott fokja vagyon; azaz: míg vallásassá-

*) Lásd Hartmann: Grundsätze des orthodoxen Judenthums.

gom az emberiséget boldogítja, s míg szabads-
vűségem nemzetemet vallásossá teszi; a hol ezen
tulajdonságok erények lenni megszűnnek, ott ér-
vük hatálya is enyészik! Ezen hitvallásomhoz
még csak azon irányzatú jegyzés tartozik, hogy
nemzetemet vallásossága által ugyan szabaddá
tenni, hitem legszentebb parancsának ismerem,
mert abban kezdődött s abban végződik isteni
hitvallásom hivatási tökéletessége!

A szerző.

Bevezetés.

Van-e az államnak joga polgárai hitvallásába avatkozni, vagy akárminémü rendezésü befolyást gyakorolnia?

Van e az államnak joga polgáraitól egy határozott elveken rendszerzett hitvallást követelni, s ily követeléstől függővé tenni a polgári jogat, úgy hogy teljesítése esetében annak élvezését megadni s hiányában tőle megtagadni?

Az első kérdésre nemmel felelünk; nincs s nem is lehet az államnak joga polgárai akár mely felekezet valláselveibe avatkozni s rendeléssel abba befolyást gyakorolni, következő érv alapján. Hit alatt mi azon vallási rendszert értjük, melyet egy felekezet közvetlen az Istentől nyilatkozott törvényeknek hisz. Istentől adott törvényeket észszerűleg is oly tökéletesnek kell ismernünk, hogy ahoz valamit hozzáadni, vagy elvonni lehetetlennek tartanunk kell*), különben nem Istentől való rendszer, ha emberi javítás azon alkal-

*) Ugy rendelé azt az Isten is: „Az ígéhez melyet parancsolok nektek semmit hozzá ne adjatok, s semmit ne vegyetek el abból. (Deut 4. 2.) A tudos dr. Ballagi Mór képviselő úr e verset igen elmeélü jegyzéssel értelmezi, miért is itt azt közölnünk helyén tartjuk. Ugy mond: „Kettős törvény határozat foglaltatik e versben. Először, hogy az istoni akarat Jisrael minden kötelességének alapja, minek nyomán a törvény csak anyiban bir kötelező erővel, a monyiben ez Isten parancsa, Istennek Moseh által nyilvánított akaratja: Másodsor, hogy Isten ígését úgy vegyük a mint elénk adatott, s tartalmát önókoskodások önhatalmazatok által se ne tágítsuk se ne korlátozzuk.

6

mazható. Ennél fogva nem szabad az államnak egy felekezet hitvallási elveibe avatkoznia, mert ez esetben az isteni eredetiségét kétségbe vonná.

Az első kérdés következetes megfejtésével nyert elv szerint, hogy egy felekezet hitvallását isteni eredetűnek kell tekintenie, a másik kérdést igénnel kell megfelelnünk.

Nem csak jogában áll az államnak, hanem mulhatlan kötelessége polgárai oly hitvallása meggyőződésében lennie, mely Isten nyilatkozatán alapszik. Ezen kellék hiányában, nem csak polgári jogot tőle megtagadni, hanem azon esetben is, ha már a polgári jog élvezetében van őt attól megfosztani, az állam kötelessége *).

Az állam főhivatása a társalom boldogság s biztonsága fölött örködni; tehát kötelessége polgárai cselekvésére ügyelni, hogy abból vész vagy ártalom ne származzon. Ezen elismert érv dacára, elismerjük még is, hogy nincs joga az államnak, egy hitvallás elveibe avatkozni, mert a hitet isteni eredeténél fogva az emberi észszerű nézetein s bölcseségein felül tartjuk. Evvel a hitvallás áldásos voltát s üdvös befolyását a társalomba axiomaaként elismerjük, mivel ez államon felül áll. Ebből az a következményt vonhatjuk, hogy oly egyed, ki a vallásosság tulajdonát nem bírja, miáltal a társalom boldogságára nem működhet, hanem ennek biztonságára kezességet sem nyújthat, a társalom tagja sem lehet; mert ez nem oszthatja jogait oly egyeddel, ki rea veszélyt háríthat s ártalmára működik. Ezen állítás gyakorlati meggyőződésben is gyökerezik. Törvény igazság és erkölcsiség a mint egyedül a hit szent ige által biztos alakot nyernek,

*) Ha ez politikai bűnök kövekeztében számtalanszor történik több jog s igazsággal történhető a hittelenség miatt, mely egyszersmind minden utálatos bűnre ösztönöz.

úgy a társalomra való üdvös voltuk s állandóságuk is csak a hit szentségében lelük biztonságukat ; következetőleg a hittelen soha s semmi viszonyok között nem nyujthat biztosítékot ezen erények teljesítésére. De a bálványozó és az Istentől való elpártolt között e tekintelben nagy a különbség. A bálványozóval csak anyiban oszthatjuk társalmi jogunkat, a menyiben a hit ezt a társalom boldogságára szükségessé teszi, s nem azon arányban, mint a bálványozó azt, kénye s hatalma szaporítására igényelhetné.

E szerint határozta a szent irás, hogy a Nochrí ==*) bálványozó mind azon törvényekben reszesüljön, melyek a személy és vagyonbiztonságra szolgálnak; de törvényesen vala elzárva, mind azon jótékony intézmények s törvényektől, mely előnyt vagy jogélvezetet nyujtának, mik egyedül az igaz hitü számára szánvák.

Ilyenek p. a kamatvevési tilalom, a szükölködők

*) Nochrí szó valódi értelmében számos magyarázó tévedt; hogy ezen szót csupán „idegenföldivel magyarázták mit más helyen bővebben fejtegetendők; itt csak azon egy a király választásnál szóló törvényt idézzük tévedésük felderítésére, mivel a „Magyar Izraelita“ szerkesztője ebből azon alaptalan következményt von, hogy a zsidó törvény értelmében csak az idegen nem szerezhette meg a jogegyenlőséget, de a bálványozónak megengedtetett ezen jog, mi valóságos rágalmazás Moses törvényre nézve. A király választástól a nochrí elzárván vala mit, a nevezett szerkesztő idegenre vonja. Hogy ezen magyarázat hamis, nyelvészeti tudomány nélkül, az által is kiderül, hogy ha egy nemzet idegen országból királyt választ úgy már a választás előtt nem idegennek, hanem minden joggal felruházott polgárnak ismertetik el. Ha a Nochrí szó alatt idegen értetnék, úgy ezen törvényt könnyü módon lehetett kijátszani, hogy jó eleve a választásnak a Nochrí-idegent polgári joggal felruházzák, s úgy királynak törvényesen választható volna. De magyarázatunk szerint, hogy Nochrí-bálványozó, úgy e törvényt semmi fogás által kijátszani nem lehetett.

8

s özvegyek oltalmazásánál szóló számos törvény. De azon arányban, a mint a bálványozó az ünél, hitigaz úgy a hittelen ártalmas a bálványozónál. A bálványozó csak bizonyos fokig lehet ártalmas a társalomra t. i. a mennyire erkölcsvesztő tanai hatályosak, mi ugyan tágos tért nyit számtalan embertelenség elkövetésére, de veszedelmessége mégis megszűnik ott, hol a bálványozás, bár gyarló törvényekben, az önkénynek némi határt szab. De a hittelenség szende, de halálos mérge kifogyathatlan működésére, és határtalan terére nézve, mert veszedelmes elvtelensége nem ismer tetteket, melyeket elkövetni szabadnak nem tartaná, ha érdekei óhajtják s hatalmától kitelik! Tehát a hittelennel még az igazság kiszolgáltatását is csak anyiban oszthatjuk a menyiben ez szükséges, hogy az állam szemesen örködhessen felőle s a társalmat szende mérgétől megóvándó; jog, előnyeket se hogy sem szabad vele osztolni, a nélkül, hogy halálos gyilokkal fel ne fegyverezzük a társalom ellen.

Ezen előzmények után tények valóságá mellett bebizonyítjuk, hogy a jelenkori zsidó nép, szellemileg a jelentékenyebb része, mennyiségre nézve nagyobb száma, a legelfajultabb hittelenség örvényébe annyira süllyed, hogy őt az egyenjogúsággal felruházni annyi mint a társalmat a bizonyos veszélynek kitenni, a társalom fölő az erkölestelenséget s elfajuzást törvényesen elrendelni, s az államot a legutálatos bűnök hatalmának martalekává tenni.

A jelenkori zsidó hittelensége.

A jelenkori izraelita, nagyobb részénél tudalom nélkül, de a miveltebbnél hittagadásból, egészen elenyészelt a vallásosság. A zsidóság nagy része megeszi

jóízűen a sódort megissza a keresztényel a bort; szombaton, a Talmud eleve szerint halálos büntetés alatt, tűzkészítés tilalmát, tétováz nélkül megszegi, a kereskedők sgyárosok folytatják minden ünnepen üzérkedésüket. Úgy történik húsvéton a súlyos kovászos kenyér tilalmával, mint minden tetemesb parancsokkal is. Ha megtartatnak is, úgy csak formaképen történik, s az akaratelleniesség a szertartás közömbösséges elvégzésében kiviláglik. Erre a hittelenségre még nagyon is hegykés, különösen a sódar megevésére, mely lovagias tett által magát filozofusnak tartja, ki a jogegyenlőséget megérdemli. Ily korlátozott elmű nem képes arról meggyőződni, hogy a mint a zsidó hitvallása a sódar nemevésében sehogy sem áll, úgy az azt megevője nem a polgári jogot, hanem valóban megvétést érdemel; mert a ki nemzetének általános elismert törvényét nyíltan megveti, jelentelenséget tanusít s bizalmatlanságot gerjeszt maga ellen, még más felekezetenél is. A hittelenség mellet még a legdurvább babonáskodás tartozik a jelenkori elvtelen zsidóság jellegéhez. Ugyan azon, koholt csodatettek s szemfényvesztés által hirnevességre kapott Rabihoz, kinek hittanait nyíltan megtagadják s megvetik, s ezen megvétést vétkesnek tartani bírhít böleselkedésükben dőreségnek nevezik, mégis akár lelki, akár testi baj, vagy valami kereskedelmi s lopás szerencsétlenség esetével, csoportosan zarándokolnak, s tőle segítséget esedezvén. Jellemző e jobban a zsidó nép veszedelmes elfajulása, mint az által, hogy a legtúlzó hittelenségből a legbutább babonaságba bukik. Csak ily válásmeghasonlott nép alkalmas minden veszélyes vállalatra ugyan, de nem a jogegyenlőségre!

Bizonyítjuk a jelenkori zsidó vallostalanságát a zsidó theologia szomorú hanyatlásából is.

10

A Talmud szomorú hanyatlása.

Egy nemzet vallási fokozatának legbiztosb mérve a theologia mivélése s alapos ismerete. Köztudomás, hogy a Talmud tanait az egyetemes zsidóság mint isteni hagyományt, legalább eddig, elismeri, és a hit cselekvései minden ágazataiban, mint theologia, irányul szolgál a rabi eljárásának. Ennek nagy fontossága tekintetéből törvényes szükség, egy rabi hivataloskodásra okmányszerűleg kimutatni a Talmud alapos tudományáról.

Mind a mellet még is a jelenkorú rabik nagyobb része egész Európában oly tudatlan, hogy vallási hivatását sehogy sem képes a hit törvényei szerint elvégezni*). E hanyatlának nem az ujkorú rabik egyedüli okozói, hanem többnyire ugyan azon óhitű rabik, kik predikációjukban buzognak, az újabb rabik, valóban soknál gyér, miveltsége ellen. Ezen vakbuzgó rabik a theologiai okmányokat, jó díj fejében a legtudatlanabb zsidónak is készséggel osztják. Ebből minden jozangondolkozó azon igaz következtést vonhat, hogy még a vakbuzgó rabik sem tartják a Talmudat isteni hagyománynak, különben nem árulnák el a vallás vesztére; de evvel azon meggyőződést szerzünk magunknak

*) A rabik tudatlansága a héber nyelvben még nagyobb fokát érvén; a régi rabik ritkán tanulták szabályszerűen a héber nyelvet, de még is értették azt a Talmud gyakori tanulmányozásában, melyben a héber nyelv vegyítve van. De korunkbeli rabik, általánosan elmulasztották ezen őseink szent nyelvét sajátjukká tenni, s mint írásban mint beszédben, csak badaráznak, de szabályszerű kifejezésre nem képesek, Sok rabi van, ki Ballagi Mór képviselő úr héber nyelvészet s szent írás ismeretét méltányolni sem képes, sőt a Talmudban sem bírnak annyi tudománnyal, mint Ballagi Mór úr tudott, mikor Móses öt könyvét magyarrá fordítván, s még is az akkori zsidóság pest községével együtt, ezen népünk legjelesb tudását magától elidegenítvén.

hogy a hittelenség a zsidóságnál azon szomorú fokát érvén, mely vesszedelmességét a többi népre is gyakorolja, mihelyt a törvényhozásra s igazság kiszolgáltatásra befolyást gyakorolna, vagy az egyéb nyilvános ügyekre. A ministeri hivataltól kezdve a falusi bíróságig egy materialista teltelvű négyszázezer zsidóságtól, kinek lelkészei vallásuk szent tanuival is csereberét űznek, várhat-e a magyar nemzet egyéb; mást mint az erkölcsiség megvesztegetését s a társalom boldogság végromlását. Micsoda biztosítékot nyújthat egy zsidó hivatalnok lelkiösméretes eljárása iránt, kinek vallása csak játékforma üzlet, kinek más szentsége nincs mint a haszonvágy szörnyeteg ösztöne. Ezen ősei hit elveihez, melyeket tettleg megvet csak azért ragozkodik s gyakoroltatja színleg, mivel igen kényelmes eszköz érdekei elérésére s legkevésbé akadályozhatja szenvedélyek élvezésében; tehát a Talmudat nem tudják mivel nem tanulmányozzák, s nem tanulmányozzák mivel nem hiszik!

A rabik megvesztegetődése.

Ezen eddig leírt zsidó elkorcsulásának főtényezője csak a rabik elvtelensége, kik megvesztegetődésükben a leggonoszabb tetteket s utálatos vétkeket szemhunyáskodva elnézik, és csak anyiból figyelembe veszik, a menyiben haszonvágyukat kielégíthessék. A reformisták legszélsőbb ösvényén haladó, mint a tulzó óhitűség sötét elveihez ragzkodó rabik, kevés kivétellel, követik ezen veszedelmes rendszert. Mindnyájon pedig Móses tanaival s az állítólagos Talmud hagyományaival kárhuzatosb üzérkedést űznek, mint uzsorás hiveik pénzükkel; mert ezek bűnös üzérségükkel csak önnön lelküket rontják, de a rabik zsebük megtelésére ugyan azon lelkekkel üzérkednek, kinek üdvösségét előmozdítani állítják; mi hivatásszerű köte-

12

leségük is volna! De hagyjuk a rabikat maguk fölött ítéletet mondani. Az orthodox párt elvezére Mainzban megjelenő „Izraelit“ című ujság; a reformisták elvezére az aggastyán Filippsohn Magdeburgban s elvbarátja Löv Lipót Szegeden. Ezen két párt dühösb harcot visel egyik a másik ellen, mint hajdan a fari-säus s zaducaer között viseltetett. Mindegyik párt a másikat eretnekíti, s állítja egyik a másik pártról, hogy vallási tanai s elvei szerint nem zsidók; ugyanis ha tehetségükben állana bizonyára, mint a dühös hitbiróság Spanyol országban amáglyán végeztetné ki egyik párt a másikat. Kell-e jobb bizonyosság, mint ezen két párt, ki az egész Europai zsidóságot hitelvére nézve képviseli, önnön maguk egyik a másik felől hozott azon kárhuzatos ítélete: hogy az ellenpártjának nincsen igaz hitvallása!

Én pedig mind a két párt állítását igaznak tartom: hogy egyiknek sincs igaz hite! Mert jaj azon nemzetnek, kinek papja hivataloskodása a leggyakoribb s legfontosb vallási teendői közé tartozik: a lúd nyeldekli épsége vagy legparányibb sérültsége; a főzőkanál hús és téj vegyszerei; a menstruimi foltok, vizsgálata! Hisz ezek az Isten dicsőítésére az emberiség javára, a tudomány előmozdítására, vagy a vallásosságra semmiképen sem használnak; hanem az önámítókat folytatják a tudatlanok vakítására, a vallásosság lényege gyanánt! Bocsásd meg Istenem ha a kérdésre fakadok: kin nevetnek ezen hamis hitegető rabik inkább, rajtam-e, ki e hasztalon dolgon törödöm, vagy rajtad Istenem, hogy ezen a te nevedben a hamisságot elkövetőket tűröd! Valóban, okkal, egyikünken sem nevethetnek; mert én nem velük törödöm, hanem szétszort népem nemzeti isteniségével, ki csak az igazság elismerésével az izraelitához visszatérend; rajtad véghetetlen Istenem sem, mert te kiirtásukat rég már, nem csak elhatározád, hanem meg is kezdéd, mit haszonlesés káprázatságukban csak ők nem birnak látni.

A zsinagoga s az áhitat.

Az előzményekből következtetheti az olvasó a zsinagogai rend és az áhitat állapotát. Jellemzi ezt elégedően azon ismert példa: oly rendetlenség mint egy zsidó templomban! De időnkben a nagyobb községek nagy szorgalommal ügyelnek az imola rend fentartására. E célra zsinagogai biztosok rendeltetnek kik az ima közben a zsinagogát körüljárják s a rendet fentartják. Jeles e tisztjük jutalmául az imától felmentetvék, mit egyébiránt sem végezhetnék, a folytonos rendelkezés miatt. Ily intézkedés szükségessége egy imaházban, minek hasonlót a földkerekségén nem található elegendő tanúságot teszen a zsinagogákban létező áhitatáról. De vessünk egy pillanatnyi figyelmet az isteni szolgálatot végző személyezetre. A felpiperezett gyerkőczek sorozata énekük szünetével az imádságot a községgel nem folytatja, mert ez nem tart szerepéhez. Most a cziczomázott főkántor lép a színhelyre, s folytonos mimleges mozdulatok közt húzódik ide s tova, míg nehezékenyen helyére czammog, mit annyit jelent: az Isten is becsületének tarthatja, ha oly személy által tiszteltetik. Az ima közt folytatja-e színézkedési mozdulatokat, mik inkább nevetséget gerjesztenek mintsem áhitatot ébreszsen. Ha zsinagogába keresztény megjelenik, mi minden szombaton történik, úgy az imola, a hány áhitatói, anyi készséges cicéron tolakodik reá, a netalán kíváncsiságának megfelelni; ha ez nem történik, mi rendesen úgy is van, mert e keresztény nagyon is birja tisztelni az imára szentelt helyet, hogy sem ő ott beszélgessen, úgy az áhitatra begyült szidók önnön ösztönéből kezdik előzékenyen a mulatgatást, a szereplő személyzet megnevezésével s az egész komédia meg magyarázásában. De a keresztény ily illetlen cicéront megveti, ki áhitatását megszünteté, hogy fitagtatás közt a keresztény vélt kíváncsiságát kielégithes-

14

se; de a pompás szertartást, miben csak tettetést lel, nem ismér másnak, mint egy komédianak, melyhez mindenki díj nélkül beléphet! Kísérjen most az olvasó egy orthodox zsinagógába egy nagy ünnep, mint újesztendő vagy az engesztelő napkor. Itt az ájtatosok fehér foszlányban, az ünnep jelvényében állnak, de nem imádkozva, hanem felpiperezett kis leánykáikkal enyelgetve, kiket mulatságra kiki a templomba hozza. Ott ily fehér öltözékű csoport hangosan kaczag egyik piszkos tréfáján; itt egy másik az áruczikkék és a koscsisok felül tanácskoznak. Amott egy csoport fiatalság szilaj nyihargásba kitör, mire egy közelébbük a szunyadásban háborgatott öregebb zsidó, azon közönséges, de azért kevesbé sem hizelgő, szitokra fakadt: schneitzenk tausend kriesz, (akartok fetsegni, hát menjetek ki a templomból! *). A tanító úr, mint mivel ember ily aljas módorban nem mulatja magát, hanem valamely újságot, vagy szatyár regényt olvas, s ha ezt a nagy zaj miatt figyelemmel többé nem folytathatja, úgy odahagyja a zsinagógát imástól, tanítványai nagy öröme, kik példáját azonnal követik. Ezen általános zavarban a kántor dana közt folytatja imáját; mikor eléri azon ima részét, melyben hosszú életért és gazdagságért könyörögnek, azonnal ezen különféle csoport szétoszol s durva kiabálással kezdik az Istent ostromolni az élet minden javaiért! O Istenem! ez a nép Ábr. Is. és Jákob korcs útodai, kik elődeit hajdan választott népednek nevezted, másodszer alkalmazható réa a vezeklő proféta feddő szavai: csak lopás gyilkolás paráználkodás, hamís esketésre jöttök házamba előttem állani... ugyan házom, mely nevetem viseli a haramiak barlangjának tekintitek. Jerem. 7 f. 9. 10. 11. Ezen események rajzolását ne tartsa az olvasó tulzónak, mert nem

*) Több ily eset jelentetett a rabinak, nem panaszképen, hanem mérvül a vallósosság hanyatlásának.

a gyűlölet vezeti tollunkat, hanem a fájdalmas való, melyről, mint szem- s fültanú meggyözödénk tizenkét év alatt, melyben a zsidó ügyet folytonos figyelemmel kísérők. De leírjuk, kiméletlenül bár sajtó érzelmmel, mint a proféták a vének mint a fiatalak, a férfiak mint a nőknek, a leggyalázatosb bűneiket leplezetlenül szemükre lobbantván!

De ezen gyalázatos viselés nem a népet terheli, hanem a rabikat, kik a legnagyobb ünnepekre épen értelmellen imákat szerkesztettek, s a jelenkori rabikat, kik fitogtatott haladásuk dacára, ezen badarozás ima gyanánt mondják.

Az ima.

A zsidó vallási elveit s szertartásait, hüntükrözve találjuk imájukban. Az imák oly nagy halomban szerkesztettek, hogy a legájtatosb kedély is belefárad, s nem bírja azt egészen értelmesen elmondani. De tudja azt minden tudalmas zsidó, hogy számtalan a templom áhitat számára szerkesztet ima oly szózavarékból áll, melynek semmi értelme nincs, bár a néptömeg ezeket legnagyobb buzgósággal elmondja.

Az újkóri templomok dicséretére legyen mondva, hogy ezen badar szöveget kiselejtezték. De van tiszta héber nyelven szerkesztett számos imázás, mely lélekemelő: és szivnemesítő. Ezen ima nagyobb része tartalmaz az izraelita Palästinába visszahelyeztetését, s a nemzeti önállóság felélesztését. Az izraelita élet minden viszonyai közt, mint a körülmétéléskor, a menyegzet alatt a megesketetéskor, halálozás esetével, szóval az születéstől fogva minden súlyos mozzanatainál a földkerékségén lakó izraeliták egyaránt imadják ezen imákat. Ezen ima az izraelitát erkölcsiségre buzdítja, jövője reményét táplálja, s a nemzeti önállóság isteni érzületét kebelében éleszti, mi által az emberi

16

méltóságra képesíti; és mikép viseli az izraelita magát ezen ima irányában? istentagadólag!

Mert ők ugyan mondják ezen imákat minden nap, de csak gépileg az ajakkal, míg bensőleg tagadják valóságát; mert a zsidó nagyobb száma nem hiszi tartalmát, hogy valahá az izraelita Palästinába mint önálló nemzet visszahelyeztessék. Mint elfajult ösatyánk, kik az egyetlen Istent eltagadván s idegen nemzetek utálatos bálványait imádnak, úgy a jelenkori zsidó idegen nemzetiségi isteniségei után sovárkodva, s bár ezektől megvetve is, az idegen nemzetiség egyenjogúság morzsalékaért koldúl, míg ő maga nemzetiség dűsságán nemzeti dicsőséget megújíthatná; de ő szerencsétlen az elveteműltség fenekéig sülyedvén, mintsem magasztos saját nemzetiség eszméjén lelkesülni képes legyen! De ha ezen elveteműltségen eltekintvén, minő elfajulást tanusít egy nép, ki legszentebb, az élet szomorú s öröm viszonyai alkalmával elmondandó imáit megtagadja, a jövőjéről határozó tartalmát megveti, s az ima azon valóságát, mely hitének fölényegét képezi, meghazudtolja s úgy az Istennek sem hisz!

Van-e a földön bölcs, ki a bölcsészet elvei alapján ily népnél biztóságot lelne a társalmi javak felül; van e egy államferfi ki elég bátorságot éreznő ily nép lelkiösméretére, az állam jogait bizni; létezik egy oly szabadelvű, ki ezen népet elvei szerint a társos jogokkal felruházni köteleiségének tartana? Én világosan kijelentem, hogy csak olyan ember oszthatná meg ily hittelenekkel az állami jogokat, ki maga sem hisz semmit! Nem lehet egy állam jávát és legfontosb érdekeit egy nép lelkiösméretére bizni, kinek se vallása se szent tárgya nincs, ki saját imáját elárúlja s az Istent először meghazudtolja, s utóbb azon imával melyet nem hisz az Isten még meg is csalja! Ezen rajz a jelenkori zsidó népem, szívem repesztő, valódi bélyege, melyről

még azok, kik kevésbe érinkezésbe jönnek vele is meggyőződtek. A bécsi lap „Vaterland“ mond: a felvilágosult pesti reform. zsidóság nem hiszi többet Abraham és Móses Istenét, ők a régi s új vallás szakadói! Nem csak a pesti, hanem a pozsonyi bécsi berleni szóval az egyetemes zsidóság tartozik ezen szakadói közé; abban is tévedt e lap, hogy a pesti új templomhoz tartozó községet felvilágosultnak nevezzi; bár e község is hiszi, hogy ő nem görnyedezik az előítéletek terhe alatt, mint a többiek, de csalódik, mert ő sem egyenesedik a vallási igazságban. De igaza is van. A zsidó nép a nélkül, hogy hitét feladná tetteleg azt még is megtagadja; az államnak hűséget ígér, mely jövője felüli vallási elveivel homlokegyenest áll! Nem költ-e egy nép alapos aggodalmat erkölcsisége ellen, hogy azon elveket, melyeket ő nyíltan megtagad, imaiból mint valótlan kiselejtezni nem képes vagy nem akar, s ily ellentét által magára a hittelenség bélyegét sűti. Ha a jogegyenlőséget követeli, úgy azon imákat, melyek a jövő zsidó önálló nemzetiség helyre állítását tartalmazzák, kellene kiselejteznie, ha pedig ezen imákat megtartja, akkor a jogegyenlőség követelésével kellene felhagynia. És ezen következtetésnek ki az oka? egyedül a rabik; ezek a proféta szavait sem a múlttól, sem a jövőről nem hiszik. A helyet, hogy a rabik hivatásuk szent kötelessége szerint a zsidóságot évezredes zsibbasztásából a hit éltető szavaival felébresszék, inkább a hittelenség vezetői gyanánt, még mélyebb sűlyesztik az elfajzás örvényébe, hogy csak haszonvágjukat kielégíthessék, mint ecsetelte őket a proféta kinek szavait nem hiszik. Jehezekéd 34 f. vész azon izraelita pásztorokra, kik csak magukat legelik; de az eltévesztett juhát vissza nem térítik, s az elveszettet nem keresik.

Azért mondja az Isten, kiirtom őket a pásztorokodásból, s juhomat megmentem torkolataitokból! De

18

ideje már, hogy a rabik az izraelita nép lélekvesztén, s a szent irás árulásából ne hizlalják magukat. Itt felmutatunk példát egy rabi a szent irás árulásáról!

A „Magyar Izraelita“ lap szerkesztője Rokenstein, tudor s rabi úr lapja 27. sz. állítja, hogy a volt izraelita állomban még a pogánynak is megadatott a polgári jog. De mivel ezen állítását Móses törvényei vallóságos értelmé szerint nem lehet kimutatni, úgy hamisítja az illető törvényeket. Ezek szavai: „A zsidó törvény azonban bár minő idegent még a pogány hitben létezőt sem rekeszté ki jótékonyosságából. Mondva M. 2 k. 20 22. : Az idegent ne csaljátok s ne zaklasátok, mert ti idegenek voltatok Egyiptoman. Először a Rokenstein tudor urhoz intézendők kérdésünket: hát a csalás tilalmát jótékony intézetnek tekinti ön? valóban ily álfogalom az igazságról csak egy álfogus agyában szülemelhetik; de minden jozan gondolkozó a csalás tilalmát törvénynek tartja. Most a Rokenstein Rabi úrtudatlanságát mutatjuk bé.

Ő a radix „jonoh-t“ ezen versben csalással fordítja, mi nagyon is hamis, mert a héber nyelv ezen gyöke zaklatást jelent, mely értelemben nem csak a Talmud, hanem minden zsidó s keresztény magyarázó is így fordítják, csak M. 3, k. 25, 17. hól ezen ige közvetlenül az adás s vevésre vonatkozik ott csalással fordítják a magyarázók. De ezen magyarázattal a Talmud B. M. 59. l. egyszersmind törvénynek ismeri, hogy oly egyedek ellenében, kik más Istent hisznek, szabad a csalást elkövetni! Továbbá mond Rokenstein úr: „ugyanott 25, 9. újra parancsoltatik: Nezaklasd az idegent. Erre Rási a Talmud Bab. Mez. 29. *) mondatát idézi. Nyomatékkal ismételtetik e törvény azért, mert az idegen mivel sz ü r ö r á, mit rabi Eliah úgy

*) Itt Rokenstein Rabi Rasit majmolva ennek lapsus calamit szinte utánozván 29. l. jegyezé mi pedig 59. l.; jele hogy Rokenstein rabi nem a Talmud eredetéből meríti adatait.

magyaráz általa hitteremtője álistene s az erről való fogalma rossz; tehát szánalomra méltó.“ Itt rabi Rokenstein szándékos hamisítása bebizonyul abból, hogy az idézet magyarázó szavait felét csonkítva adja elő, hogy hamisított magyarázata sikerüljön. Az idézett magyarázó szavai ekkép hangzanak egészen: mivel hajlama rossz, t. i. a megtért bálványozó-é, az elhagyott bálványozást ismét elfogadja, ha az izraelita őt zaklatni fogná. De lássuk hogy szerzi a jogegyenlőségért harcoló Rokenstein az érveket. Úgy mond tovább ezen bajnok „E törvény előfordul M. 3. k. 19. 33. és végződik az érveléssel: „mert én vagyok a ti Istenetek“ mihez Rasi a Talmud után ezt jegyzi meg: bár neki más Isten hite van, de azért én mindnyájatok Istene vagyok“ Ezen idézetek hamisítása a szemtelenség tetőpontját éri, mert Rasi itt világosan az ellenkezőt mondja: „Ne mond neki, t. i. a megtérített bálványozónak, hisz te az előtt bálványozó voltál s most az igaz Isten törvényeit jövesz tanulmányozni, mert már mindnyájatok Istene vagyok“, t. i. minekutána a bálványozó is az igaz hitre tért egyaránt Istenetek vagytok! De Exodus 22 f. 22 v. a hirneves tudos Abenezna világosan mondja, hogy az idegen fogadja, hogy többé a bálványokat nem imádja. Ebből elegendően kiderül, azon állítás; „Moses törvénye még pogány hitben létezőt sem rekeszti ki a jótékony intézetekből“ hamis, és csak a lelkelen álrabi Rokenstein rossz gyártmánya, mit azon jó hiszemben közzé tesz, hogy a Talmud tudosai szemhunyáskodva, a keresztény olvasó ámitására hamisított adatokat, föl nem fedezik! De mit érdemel oly rabi, ki Móses törvényeit s a Talmud magyarázatát hamisítja? A Talmud törvénye szerint a kiközönítést! Tehát Rokenstein lehet egyenjogositva de ő többé nem zsidó, mert ő Móses szent igéit elárulta, s az Istent rágalmozta! E zsidó néptől, kinek egy rabija s egyenjogúság bajnoka, hogy a keresztény olvasókat káprász-

2*

20

tathassa s a zsidó emáncipációra hajlandóvá tegye, Móses szent tanait egy újságban a világ láttára hamisítja, mit várhat a szabadelvű Magyar? azt hogy a mint érdekei miatt a rabi a szent irást hamisította, úgy annak hívei — — — e felelet egészítését az olvasóra bízom! — Jó Isten szabadítsd meg az elárvult izraelita nemzetet csak az áruló rabik szellemi járma alól, s azonnal nem lesz szüksége más nemzetekhez jogegyenlőségért folyamodni! Nem lesz kitéve azon gyalázatnak, hogy Rokenstein jogait védje szent igeid hamisításával!

A zsidó községek belviszonyai.

Az emancipatio szószólói a zsidó iparkodását s békességét hozzák föl érvül az egyenjoguság érdemlésére. Ezen kérkedő tulajdonságok, ha a legbövebb kiterjedésben is igazak, semmiféle előnyt nem nyújthatnak az egyenlőség megszerzésére. Mert egy négyszáz ezer lakosság békessége egy tizenkét millió, gazdagabb, miveltebb s kiváltságokkal bíró népesség ellenében erénynek nem tekinthető, hanem kéntelenségnek. A kérkedett iparkodás nem egyéb mint az önzés s haszonvágy. De vizsgáljuk a békességet az izraelita községekben. Nincs Magyarországon vagy Európában község, hól béke s egyetértés uralg, hanem viszály s meghasonlás jellemzi a miveltséget, mely ezen szazad kezdetén a zsidók között gyökerezni kezdett s, melyre a zsidó büszkébb mint Móses törvényeire! Erre talán válaszolhatnának, hogy más hitfelekezetenél is történtek vallási szakadások; de hasonlitsuk össze a zsidók között lévő viszályt a más felekezetek szakadásával. A r. k. hitfelekezettől elszakadt vallásfelekezetknél keletkezésüktől fogva határozott rendszerint vettetik az isteni szolgálat s a vallás minden ágazatai rendszerzett. De máskép van ez a meghasonlott zsidó pártok között. A pesti község egy része az új tem-

plomot Bagóda gyanánt tekinti s sehogy sem látogatja! Ezeknél határozott elismert vallási elvek nincsenek, hanem minden község önnön tudatlan nézetei szerint használja az igazságtalanul dicsért autonómiáját. Mind-egyik község többsége gyártatja gépies rabijával hitelveit; Azon rabi, ki ellenszegülni elég bátor, mi ha csak dachból, vagy a már megcsontított jövedelmek boszujából nem teszi, ritkán történik; mert ezen rabi lelkipásztorok jól tudják a való anyagi érdekét, a semmit sem jelentő lelki áludv ellenében becsülni, melyre maga is peréatot mond! Mutathat e a történelem hasonlót a hit terén? igen a bálványozó izraelita nemzét úgy cselekedett! De a községek s rabik között még dühösb harc foly, mely oly utálatos alakot vön, hogy a leggonoszabb vádakkal terhelik egyik a másikat, mi különösen a rabiktól a község ellenébe történik! 1860-ban több két száz ily, község s rabi között lévő, pör várta az ítéletet a helytartóságnál. Ennek a meghasonlásnak az okozója szinte a hitelenség; egy magos állású Úr ily alkommal nyilatkozott: ki vallását tiszteli az annak hivatalnokait is becsüli! A souverain előljáró vagy egyéb önhitt egyén magát oly jogositnak tartja oly vallás szertartásai felül rendelkezni, mely tanait s parancsait a világi mint az avatott rabi s sakter, csak formaképen végzik. Ebben a tényállásban nagyon is igaza van. Ugyan azon sakter, ki jól fizetődik, hogy a Talmud törvényei szerint hivatalát gyakorolja s vallásos avatossággal végezze, hogy a hús tökéletes kóser legyen. Ő maga is megeszi alatomban a nem kóser húst; de még oly elvbáratai környezetében is megeszi a tréfi, nem kóser húst, kik őt fizetik, hogy a hús vallásilag kóser legyen! De mindnyájunk tréfe, húst eszünk, mert a vágókést a sakter csorbásan használja, mi tilos s tréfe; ha a tüdő hollyagos és tréfe a mészáros kedvéért a sakter kósernek mondja! S ezen önámítások okaiért vagyunk a föld többi

22

nepeitől elválasztva, s előttük a gúny tárgya; de az Isten is megvett bennünket, ha a legszentebb érzelmek felül magunkat ámitjuk, s csalva őt is csaljuk. Maguk a rabik s főrabik nagyobb száma szinte nem tudja már a törvényeket a nyeldeklőt, a hús és tej vegyrészeit, illetőleg, s a tudatlanság dacára a rabi nevet viselni nem ártali, hogy téged elárvult nemzetem tovább is jobbágy gyanánt használhassa.

Azon kántor, ki kidölt szemmel fitogtatott áhitattal a szent Torát bömbölő szavak hirdetése mellett körül mutogatja, ugyan ennek dicsőítő torka a vallásilag tilos étkeket józüen elnyeli; Annak ajkai, kik az Isten imait éneklük, szombaton a szivarozás halálos bűnét követik el! Illyetén vallási állapot utálatosb a bálványozásnál, mert a bálványozó botor szertartásaival nem űz gúnyort de a zsidó még szentségével is! De a rabik hittelensége sem titok; számos rabi működik, kikről bebizonyított, hogy erkölcstelen vagy vallási bűneket elkövetvén s a Talmud törvényei szerint nem szabad nekik rabi hivatalt viselni.

Egy a legmagosb környezetétől fogva a legalsó rétegeig erkölcseleg s vallásilag elfajult néposztályt, hogy mirigyével a átrsalmat el ne rontsa, kényszeríteni kell hitelvei felül határozott rendszert alapítani, de nem a jogegyenlőség által mirigyét hatályosb folyamatba hozni.

Tehát hozzád magasztos nemzetem, kit az Isten sz. Móses által papi nemzetének szentelt, intézem szavamot, hogy segíts magadon s szabadítsd meg magadat a rabik igája alól, hogy méltó legyél a hit ösvényén az igazság szövetségével a népeket kalauzólni!

Szabadelvü tévedések.

A zsidó jogegyenlőség szabadelvü magyar pártfogai ajánlott tervét vonjuk bíráló alá. Ezek a ve-

gyesházasság törvényét tartják szükségesnek életbe-
léptetni az emánapióval együtt. Megvalljuk, hogy
ezen indítvány ép oly bölcs, mint politikai mély belá-
tást tanusít; de nem a szabadelvüség jellegét. Sőt a
középkori hitbírótság kiírtási rendszeréhez hasonlít csak
azon különbséggel, hogy emez vas s máglya pusztító
eszközeit használván, még a vegyesházasság rendsze-
re a leggyengédebb kötelekeivel enyésztené a zsidó
népet; mert vegyesházasság használata a midjoniták-
nál, bár másféle következményekben, jó sikert ered-
ményezett. Ha az egyenjogu rajongó zsidókhoz tar-
toznók, kik a zsidó jövőjét az egyenlőségben elérve
vélik, a vegyesházasság ajánlatán kapkodnánk; mert
hisz ezen párt az ebbeli vallási törvényt érvényes
válaszfallal nem tekinti; miben mi a keresztények el-
lenében ugyan is megegyezendők, ha az izraelita ön-
álló nemzetiség állapotában leend; de addig a törvényt
érvényesnek tartjuk. De minthogy korunkban a nem-
zetiségek eszméje szolgál vezérelvül a szabadelvü-
ségnek, tehát szélszort izraelita népem sem mond-
hat le nemzeti feltámadásáról; annyival kevésbé, mivel
isteni nagy hivatásra van kiszemelve. A mint ő volt
az igaz Isten hirdetője s e célra hazajából kelle el-
bújdosnia, hogy nyugot felé vigye a hit világosságát,
úgy szintén hivatva van a nyugoti polgárisulás jóté-
kony malaszlját a kelleti népek számára hozója lennie,
hogy az igaz hitet az egész föld kerékségén lévő né-
pei ismerjék s fogadják el, s ezzel a mesiasi feladat
bevégeztessék: azaz, hogy a hit s polgárisulás egy
eszmévé válják. E nézetből a magyar szabadelvü párt
megismeri, hogy az orthodox zsidó nem kevésbe buz-
gó keresztényi hittérítő mint ő, de mint emellett meg
nem szünik lenni a mi volt t. i. izraelita! Mert megvall-
ja az izraelita, hogy nemzetéhez való ragazkodásra, a
jeles magyar honfiak magasztos hazafisága által még
inkább buzditatott; de azt is elismeri, hogy a magyar

24

szabadelvüségétől, mely két oly ellenkezésben lévő hitfelekezet közt, mint izraelita s keresztény a házasságot megengedi, a keresztényi buzgóságát megtanulván. Ennél fogva az izraelita, a keresztényi buzgóságaért, mint az izraelita nemzetéhez való ragazkodásáért, a szabadelvü pártnak kell köszönie.

Az egyjénőség még megczáfolandó egy támpontja.

A zsidó egyenjoguság nagylelkű szószólói legjelesebbjei közé tartozik Sz. B. G. Úr. A nemes Gróf oly őszintén ohajtá s melegen ajánlá a zsidó egyenjoguságot, mint egy ártatlan fiatal férfiu nemes szívének lehetséges. Az okadatást a jogegyenlőségre vonatkozólag, az eddig mondottakban megczáfolyva vélem, azon egyet kivéve, melyet a nemes Gróf a híres történetíró Macaulay nevében idézet: „Vagy tán azért záratassék ki egy ember s legyen kevésbé alkalmas bármely hivatal viselésére, mert szakált hord, sonkát nem eszik s. t. Ezen sonkaféle indokkal bizony nem érdemelte ki nagy hírnevét a történetíró!

Vannak még, kik így okoskodnak: mivel valaki velem egy pohárból nem iszik, egy tálból nem eszik, azért a polgári jogot tőle megtagadni nem lehet. Ezen elmékedés azon álbölcsészet szüleménye, mely a vallást s az államot elválasztva tekinti, mely fonák felfogás Európai egyetemes emberiségnek sok bajai okozója. Az államot nem lehet s nem szabad a vallás elvei alól felmenteni, mert ezek biztosítják az államot mint az erkölcs s igazság fenekménye, mit ha alóla el vonnák összedülnie kell. Az álbölcsék ezen állítást mint régi kopott mondást gúnyal elvetik; de azért érve még is megmarad, mint az isteni gondviselés, mint sokan is megtagadják, de azért meg is meg van!

Há valaki velünk egy tálból nem eszik, egy pohárból nem iszik, ennek legközelebbi oka a tisztáta-

lanság; De ha meggyőződünk az étel és ital legtisztább minőségéről, akkor a vonakadás oka a lelki tisztátalanságnak kell lennie. Lehet-e egy államot vagy nemzetet készíteni arra, hogy szabadelvűség elveinél fogva jogait olyannal ossza, ki őt lelki tisztátalanságaért megveti és kerüli? Sőt alapos okkal kell attól tartani, hogy úgy a mint ezen önhitt lelki tisztátalanság megvetés tárgya lön, úgy annak a csalás s ármány martaléka is leend. Ez nem valami mesterkélt elmélék, hanem a tényállások elkerülhetlen következménye.

Népek, kik között a lelki meggyőzések nézetein felől vélemény különbség van, azok közt a kölcsönös tisztelet s viszonyosság sem lehetnek sohasem azonosok s őszinték. Ezt majd egy kétévezredes múlt, jelelnünkkel együtt, bizonyítja, s a ki ezt kétségbe vonja, az egy axioma valóságáról nem képes meggyőződni. Hisz a keresztény ellenszenve, mondhatnók, gyűlölete a zsidók ellen, még azon országokban is, a hol a jog-egyenlőségben részesülnek, ismert tény! Hogyan lehet tehát gondolni, hogy a zsidó részéről a gyűlölet a keresztények ellen nem viszonztatik, vagy nem létezik! Ezt nem csak a vallás elvei különbség, hanem az emberi természet hajlamánál fogva is lehetlenségnek kell tekinteni, miről az őszinte ember nem is ámitgatja magát! Ha még is találkozik zsidó és keresztény közt jó viszonyosság a szabadelvűség alapján, hát hasonlít az a szerzetes s apáczaik közti társalgáshoz, melyet mindegyik a maga rácson át közli, de egyesülhetniök nekik nem lehet; úgy a valóságos felebaráti szeretet nem ápolható a hit válasszfalon át — hanem ennek végképen enyésznie kell, hogy karöltve lelkesülhessünk a hit egy eszméjén; ez a valóságos messiás eszméje! Iporkodjunk tehát keresztény s izraelita egyaránt azt foganatósítani!

Felvilágosító utószó.

Zsidó olvasóim, engem átkozva, fogjátok ezen iratott kezetekből el vetni; de erre nincs okatok s nekem nem érdemlésem. Megvetettek engem de a tény-állások igaz voltát elismernetek kell; mondhatjátok a kárhozat ítéletét fölöttem; de az által nem leszek tenmagatok a kárhozatos működés alól felmentve! Lehet hogy nyugalmomat s jövőmet koczkára vetém; de hol egy ős nemzetiség szent isteniség elvesztésén, vagy megszerzésén foly a koczka, ott az egyéniség java, sőt léte tekintelbe nem vétettetik! Én pedig nem s vétkeztem tiszteleted ellen, szerencsétlen nemzetemi! nem sértém becsületedet, még kevésbé szeghettem meg az irántadi hűségi tartózasomat, hibáink leleplezése által, sem téged gyalázni nem szándékom. Ha egy Europaszerte hirneves magyar költő évdizedekkel ez előtt Magyarhónt, mint az „Elhagyott anya“ lelkes énekében így hagyja késergni: „Sors űzi fiait remeg életeikért — — — —

Ah! léányai égnek az idegenért,

E bús anya képe te képed a hon

Márvány kebel átka van asszonyidon!

úgy felettébb több okkal s moddal mondhatjuk a jelenkori egyetemes izraelitáról az ihletett Jesájás profeta szavait: Ó Jakob háznépe! te elhagyod saját nemzetiségedet s idegen eszméket táplálsz. — A mint ezen isteni proféta úgy mi is iparkodunk ezen vétkeid elszámálása által téged a boldogság ösvényére vezetni, dicsőséged megszerzésére serkenteni, melyet évezredek óta a gondviselés neked szánt, melynek valósitása, mint egyéb természetszerű határozat, változatlanul megtörténie kell! még akaratod ellenére is a proféta szavai szerint.: „Örök életemre mond az örökkévalló Isten! hogy én hatalmas kézzel, kinyujtott karral, sőt aradazó haragommal fogok rajtad uralkodni, kihozlak

bemetekeket a népek közül s összegyűjtven bemetekeket azon országokból, a hol elszorva vagytok. (Jehezekiel 20, 33-34.) Ezen joslát valóságáról az is szolgál je-lül, hogy mint a mellett, hogy a szent földre egykori visszatérését, a gúny tárgyává tettétek, s dacára törek-véseitek az egyenjogúság meg szerzése által Európá-ban magatokat gyökerezni s vallástokat tetteleg meg-semmisítétek, nem sikerül szandéktok! Hódoljunk te-hát a mindenható akarataknak, és fordicsuk szellemi erőn-ket, híres tevékenységünket s anyagi tehetőségünket azon czélra, melyet az Isten elénk kitűzött, azaz: Palä-stina ős birtokunkba való izraelita nemzeti önállóság mi-előbbi fogantatására!

Egyebiránt nem a magasztos izraelita nemzetet ocsárlók, nem azt az izraelitát feddők, ki dicső nemzeti önállóságát óhajtja, hanem azon gyáva zsidó népet, hasonló egy éptagú erős koldúshoz, más nemze teknél azért koldúl, mit önnön szelleme tevékenységével meg-szerezhet. Egy zsidó népnek, kit a lélek mindenjeles tulajdonával az Isten gazdagon megajándékozván, nem szabad koldúlni más nemzetek egyenjogúság sovány morzsalékjaiért, midőn nemzetiségi önállóságát gazda-gon élvezheti. Ezen vádak ezen irót is illetik, s nem is tarthatja magát jobbnak nálatok, szerencsétlen őseink hittelen vérrokonaimnál! Hanem birunk azon legna-gyobb bátorsággal, mely Dávid királyt kitünteté, mert az a legnagyobb erény: azaz tulajdon hibáit merőben elismerni, mint sz. Dávid azt tette!

Nem táplállok oly vérmes reményeket, hogy az izraelita önállóságát az Isten csodatettek által foganta-tosítandja, mert évezredek óta az Isten a csodákat tet-teken, megszüntetvén s az észre átszállítván! Töme-ges felkelés által Palästinát meghódítani szinte eszte-lenség! Lesznek tehát olyanok, kik ezen eszmét egy Machiavellféle ábrándnak tartják, minek tartani mi nem vagyunk képesek; de mindenestre érdemli a sz. ügy

28

a kísérletet, s ugyan g y a k o r l a t i módon, mire kor-
szakunkat az isteni gondviselés kiszemelvén a csodák
gyakorlatias teljesítésére. Kell tehát mindennek előtt
nemzeti önállóságunk lehetőségét hinnünk, és ezen esz-
mét hitünk egyetlen tényezőjének elismernie; mert hi-
tünk isteni elvei egyedül az izraelita nemzeti önállósá-
gán alapulnak, mit mindennapi imáinkban is óhajtjuk;
azért az izraelita önállóságát fogatositanunk kell, hogy
valóban hitünk is legyen; addig a hittelenség bélyegét
érdemeljük! De ügyekzem lelkem erejéből ezen bélye-
get nemzetemről lehárítani. Ha cigánynak születtem
volna, tiszteltem volna származásomat s lelki tehetsé-
gem szerint igyekeztem volna annak jólétét sőt nem-
zeti önállóságát kieszközölni. Miután az Isten úgy
rendezé, hogy dicső izraelita nemzet fia legyek, azou
nagy nemzet fia, ki a világtörténet fonalát szőni kezd-
vén, kit a gondviselés kijelölvén, hogy az egyetlen
Isten imádó népek elsője legyen, hogy annak tanigéi
boldogító erényét s üdvös igazságát gyakorolván; de
terjesztvén is a nélkül, hogy az általa hódított nepei
ellen anyagi erőszakot, vagy erkölcsi hatalmát a téri-
tési rendszerre használta volna; tehát ezen ő s nemzet
méltó büszke fia csak úgy lehetek, ha tetszhalálából
felébresztem, a neki jövendőlt nemzeti önállóság foga-

*) Minthogy Isten azon kegyeletében is osztozom, hogy a
Magyarországban születet légyek, úgy míg a szó legnemes-
s legeredetiébb értelmében izraelita nem lehetek, ezen érte-
lemben magyar maradok. De még akkor is, mikor a gond-
viselés az izraelita nemzetiség teljes jogait élvezetül nyújt,
magyar lenni megszűnni sohasem fogok, hanem az isteni
gondviselés akarata szerint, mely e két keleti eredetű nemzet
egy pályán haladását, s egy eszmén működését elhatározá,
mindkettő érdekeit s javait egybefűzve, előmozdítani fogjuk!
E végett a „Magyar izraelita egyesület“ kettős érdemet szerez
megának a magyar nyelv terjesztésében; de áldósosb vol-
na nemes működése, ha egyszersmint héber nyelvünk ter-
jesztésére egyaránt igyekezne!

natosítására serkentem! mire életemet utolsó lehetemig szentelni mulaszthatatlan hivatásomnak ismerem!

Hitem és szabadelvűségem.

Az előszóban állításom azon részét, hogy én az isteni hit egyik legbuzgóbbja vagyok, ez irat eddigi folyamatában bebizonyítottak vélem; most a másik rész „hogy én a legszabadelvűebb izraelita vagyok“ bebizonyítandó.

Én nyilatkozom a mint a jelenkori zsidó eddigi szomorú elfajulása okát a hittelenségben lelem, úgy a zsidó azon, szerencsétlen hamis, véleményét: „hogy a kereszténység egy lappangott bálványozás“ jövő lelki javulása s nemzeti önállósága akadályának tekintem! Egyebiránt nyugtatolag hat az is reám, hogy vallási nézetek tekintetében, a legelfogultabb ítélő nép az izraelita, legyen az bár filosofus, vagy vakbuzga. *) Bizonyítja ezt, bár tényleg a Talmud rendszere, erkölcsi hatása s tanai lényeges gyakorlata végkép megszűnik a zsidónál érv lenni, s mi belőle még gyakorlatban van, az csak a rideg forma torzképe, még sem képes a nebinusság nehéz járma alól magát felszabadítani, mirak nem az akarat, hanem az elfogultság az oka!

Én pedig egy külön iratban megmutatom, hogy a Talmud Jésút a valóságos Mesiásnak tartotta; bebizonyítom, hogy a Talmud az Isten háromság eszméjét a Mesiásban, jelképi modorjában tanította, s hogy ezen eszme mint a Talmudban előforduló egyéb antropopátismusi képzeletek, se hogy sem bálványozás; Végre bebizonyítom, hogy a Talmud hitfogalmas számitási jövendölése szerint, századunk e második fele a Mesiásság bevégződésre kitűzvéen; tehát iparkodnunk

*) Jeles kivétel képeznek szigorú birolatuk dacára S. D. Luzati tanár úr Paduaban, s Balagi tanár ur Pesten.

30

kell izraeliták s keresztények egyaránt ezen feladásnak megfelelni!

A ki a Talmud tanait, a hagyományt illetőleg, ezen iratban megtámadva véli, az tévedik; mert a megtámadás, vagy talán comprimitálás is, csak azon rab-bikat illeti, kik a Talmudot félreértették; de igazhívei, kikhez magam is tartozom, becsülik felsőges szellemét, meltányolják azon törekvését, a jövő nemzeti feltámadás hitét az izraelita szívébe meg gyökerezni! Igaz hívei tudják hogy a végenyészettől megmentésünk egyedül a Talmud érdeme! De ha a Talmudot mint hagyományt kell tekintenünk, úgy azt nem Móses parancsai külső formák szaporításában, hanem Móses szelleméhez hasonló működésében kell történie. — Mint Móses a pusztában úgy vezetett a Talmud szelleme bennünket két évezred hosszú zordon s kielleni pusztán át, biztosan minden üldözőink ellen, s tűzoszlop gyanánt világított elénk a hitdüh iszonyú sötét éjjelén! Mint Móses megszerző a Talmud a hittelen szív kösziklájából az önállóság után szomjozó népnek a nemzetiség üdítő reményét. Mint Móses szerző meg nekünk a győzelmet belső hittelen Amolékiták fölé, kik jövendőlt örök önálló nemzetiségünket megtámadván s kiirtani szándékoztán. A Talmud szelleme Móses gyanánt vezetend bennünket az ígért földre, ha szelleme nemzeti irányát követjük! Nem szabad hitünk szer-tartásai parancsait a hit lényege gyanánt tekinteni, hanem önállóságunkban mint ne v e m azt kifejezi. — Istenem! te is segíts, hogy a föld nepei egyetemes kara az izraelitával egyesülve nevedet dicsőitse mint azt jövendőlvén Jesajas: Jakob háznépe együtt járjunk az Isten világossága után. Amen!